

VỀ VẤN ĐỀ KHUYẾN KHÍCH, BẢO VỆ CÁN BỘ NĂNG ĐỘNG, DÁM NGHĨ, DÁM NÓI, DÁM LÀM, DÁM CHỊU TRÁCH NHIỆM, DÁM ĐỔI MỚI SÁNG TẠO, DÁM ĐƯƠNG ĐẦU VỚI KHÓ KHĂN, THỬ THÁCH, DÁM HÀNH ĐỘNG VÌ LỢI ÍCH CHUNG

MẠCH QUANG THẮNG (*)

Tóm tắt: Khuyến khích, bảo vệ cán bộ năng động, dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo, dám đương đầu với khó khăn, thử thách, dám hành động vì lợi ích chung là quan điểm, chủ trương đúng đắn của Đảng và Nhà nước ta để xây dựng đội ngũ cán bộ thực sự có bản lĩnh chính trị vững vàng, có đạo đức trong sáng, tầm nhìn chiến lược, có uy tín cao và tiên phong gương mẫu trong thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao, góp phần xây dựng đất nước trong giai đoạn hiện nay. Bài viết phân tích, làm rõ hơn những nội dung này để làm sáng tỏ hơn nữa quan điểm, chủ trương đúng đắn của Đảng và Nhà nước ta, đồng thời đưa ra những gợi ý để các cơ quan, đơn vị triển khai thực hiện có hiệu quả hơn trong thời gian tới.

Từ khóa: Bảo vệ cán bộ; dám làm, dám chịu trách nhiệm; khuyến khích.

Abstract: Encouraging and protecting dynamic cadres that dare to think, speak, do, take responsibilities, think out of the box, face difficulties and challenges, and act for the common good is the correct viewpoint and policy of our Party and State in the course of building up a team of cadres that have truly strong political will, pure ethics, strategic vision, high reputation, and exemplary and pioneering role in performing their assigned duties and tasks to develop the country under existing circumstances. This paper analyzes and reviews these contents to further clarify the correct viewpoint and policy of our Party and State, and proposes some actions for state agencies and authorities to implement more effectively in the upcoming time.

Keywords: Protecting cadres; dare to do, take responsibilities; encourage.

Ngày nhận bài: 16/4/2024

Ngày biên tập: 27/8/2024

Ngày duyệt đăng: 22/10/2024

Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh: “Xây dựng đội ngũ cán bộ, trước hết là người đứng đầu... dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo, dám đương đầu với khó khăn, thử thách, dám hành động vì lợi ích chung”⁽¹⁾. Đảng ta đặt ra yêu cầu cấp thiết này xuất phát từ thực tế qua 35 năm toàn

Đảng, toàn dân và toàn quân ta tiến hành công cuộc đổi mới toàn diện và đồng bộ (giai đoạn năm 1986-2021). Nhìn rộng ra, yêu cầu này được đặt ra không chỉ trong công tác cán bộ của Đảng, một nhiệm vụ được coi là “then chốt của then chốt”⁽²⁾, mà còn là cho tất cả cán bộ, đảng viên, người lao động nói chung.

Thời gian qua, Đảng và Nhà nước ta đã kiên quyết xử lý một số cán bộ mắc sai phạm kỷ luật Đảng và vi phạm pháp luật của Nhà nước, trong đó có cả cán bộ cấp cao thuộc diện Trung ương quản lý. Tuy nhiên, từ thực tế xử lý nghiêm những cán bộ vi phạm cũng xuất hiện tâm lý ở không ít người cho rằng: một là,

(*) GS.TS; Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

(**) Bài viết trong Kế hoạch tuyên truyền về chính sách, pháp luật khuyến khích, bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung

nếu tiếp tục chống tiêu cực quyết liệt như vậy thì kẻ xấu, thế lực thù địch, phản động sẽ lợi dụng để tuyên truyền đặt điều, vu khống, chia rẽ khối đại đoàn kết trong Đảng, trong Nhân dân, giữa Đảng và Nhân dân, dẫn đến làm suy yếu chế độ chính trị xã hội chủ nghĩa, vô tình làm đẩy mạnh việc thực hiện chiến lược “diễn biến hòa bình”, thúc đẩy “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ nhằm chống phá Đảng, Nhà nước và chế độ”⁽³⁾... như cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã cảnh báo trong bài viết nhân dịp kỷ niệm 94 năm Ngày thành lập Đảng (3/2/1930 - 3/2/2024) *“Tự hào và tin tưởng dưới lá cờ vẻ vang của Đảng, quyết tâm xây dựng một nước Việt Nam ngày càng giàu mạnh, văn minh, văn hiến và anh hùng”*. Hai là, việc xử lý nghiêm tệ tham nhũng, tiêu cực như vừa qua sẽ làm nhụt chí cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức, làm cho họ sợ sai, không tích cực công tác, sẽ dẫn đến tình trạng làm việc cầm chừng, đến đâu hay đến đấy, có những biểu hiện tiêu cực là không dám nghĩ, không dám nói, không dám làm, không dám chịu trách nhiệm, không dám đổi mới sáng tạo, không dám đương đầu với khó khăn, thử thách, không dám hành động vì lợi ích chung, làm cho công việc bị bê trễ, không có hiệu quả hoặc kết quả kém.

Hai luồng quan điểm, ý kiến nêu trên cho chúng ta suy nghĩ về sự cần thiết đối với Đảng, Nhà nước phải có cơ chế để khuyến khích, bảo vệ cán bộ, công chức lãnh đạo, quản lý trong các cơ quan, tổ chức của hệ thống chính trị; những người giữ chức danh, chức vụ và người đại diện phần vốn nhà nước tại doanh nghiệp theo quy định của Chính phủ và cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan năng động, dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo, dám đương đầu với khó khăn, thử thách, dám hành động vì lợi ích chung (thường được gọi tắt là “7 dám”). Tất cả những “dám” đó thể hiện bản lĩnh chính trị, tinh thần cách mạng tiến công, biết vượt qua mọi khó khăn để phục vụ cách mạng, phục vụ Nhân dân. Ngày 03/7/2023, chủ trì Hội nghị Quân ủy Trung ương lần thứ 6, nhiệm kỳ 2020-2025, đồng chí Tổng Bí thư, Bí thư Quân ủy Trung ương Nguyễn Phú Trọng cũng đã nhấn mạnh thêm điều này đối với công tác cán bộ của Quân đội nhân dân Việt Nam.

Vì vậy, cần nhận thức, xác định rõ các nội hàm của “7 dám” là gì.

Dám nghĩ: không phải là nghĩ những điều viển vông, không dựa vào căn cứ chắc chắn. Dám nghĩ phải trên cơ sở lợi ích chung của cách mạng, vì lợi ích của dân tộc, của Nhân dân, của tập thể, chứ không phải vì lợi ích cá nhân mình, gia đình mình, lợi ích nhóm... Điều này liên quan đến việc phòng và chống tư tưởng chủ quan, duy ý chí, không tôn trọng quy luật khách quan - một “căn bệnh” mà ngay từ Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng đã thẳng thắn đánh giá, nhận diện để quyết tâm khắc phục.

Dám nói: dám nói những điều cần nói có lợi cho cách mạng, dù có “nghịch nhĩ” với ai đó. Nói ở đây là nói ở trong những diễn đàn, phạm vi tổ chức nhất định của hệ thống chính trị với động cơ tốt, nhằm mục đích xây dựng. Đó là dám nói những điều có tính xây dựng với mong muốn góp tiếng nói tích cực trong xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, vì sự phát triển của công cuộc đổi mới đất nước với mục tiêu xây dựng chủ nghĩa xã hội. Dám nói còn là phải bảo đảm tính kịp thời, đúng lúc, đúng đối tượng, đúng chỗ.

Dám làm: đây là điều thể hiện sự nhất quán giữa nói và làm, đã nói là phải làm, làm để đạt được kết quả khi đã nói. Muốn thế, dám làm là phải có chương trình, kế hoạch thật sự phù hợp, tích cực triển khai thực hiện có kết quả; biết tìm cách vượt qua mọi khó khăn, trở ngại, biết cách tổ chức, nghĩa là phải khắc phục bốn biểu hiện thường thấy về mối quan hệ giữa nói và làm: nói nhiều làm ít; nói hay làm dở; nói mà không làm; nói một đằng làm một nẻo. Dám làm bao giờ cũng ngược lại với làm bừa, làm ẩu, làm qua loa chiếu lệ, làm đại khái, làm cho có, tức là làm một cách hình thức, là kiểu “đánh trống bỏ dùi”. Thực tế có tình trạng năng lực hạn chế của một số tổ chức và cá nhân trong việc triển khai thực hiện nghị quyết, quy định của các tổ chức trong hệ thống chính trị. Quy trình vận hành của một nghị quyết, quyết định nào đó không chỉ nằm ở khâu chọn lựa nội dung vấn đề, rồi thảo luận, biểu quyết thông qua nghị quyết, quyết định, mà còn ở khâu tổ chức thực hiện. Vì vậy, nhấn mạnh dám làm là để góp phần tích cực nhất để khắc phục hạn chế đó.

Dám chịu trách nhiệm: đây là điều vừa thể hiện bản lĩnh, vừa thể hiện năng lực và phẩm chất của con người. Những người có tính cách dám chịu trách nhiệm thường thể hiện tính tiên phong, làm việc có tinh thần phụ trách, chịu trách nhiệm lớn và chịu trách nhiệm cuối cùng trước Đảng, Nhà nước, tập thể. Khi dám chịu trách nhiệm thì cũng là khi thể hiện sự tự tin trên cơ sở cả bản lĩnh, năng lực tốt, phẩm chất đạo đức tốt. Dám chịu trách nhiệm còn là thể hiện tinh thần tự phê bình và phê bình cao, sẵn sàng nhận nhiệm vụ và biết vượt qua khó khăn, trở ngại, kể cả vượt qua chính mình, để hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao.

Dám đổi mới sáng tạo: muốn phát triển phải luôn đổi mới sáng tạo, đó là vấn đề có tính nguyên tắc của sự phát triển. Điều đó đối lập với sự bảo thủ, trì trệ trong công tác. Dám đổi mới sáng tạo đòi hỏi sự năng động, tìm tòi, biết tổng kết rút bài học kinh nghiệm, biết phát huy những kết quả tốt đã đạt được, biết sửa chữa, khắc phục những khiếm khuyết, sai lầm. Điều này đòi hỏi mọi người phải ham học hỏi, học tập suốt đời, tự học trong thực tế cuộc sống, nếu không sẽ bị lạc hậu, nhất là trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ, nhanh chóng của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và trong xu thế của toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế.

Dám đương đầu với khó khăn, thử thách: có những khó khăn, thử thách do khách quan đưa lại, đồng thời có những khó khăn, thử thách chủ quan ở ngay trong bản thân mình, tổ chức mình. Người cách mạng phải là những người dũng cảm vượt qua những khó khăn đó, trong đó có cả vượt qua chính mình, thoát khỏi những cám dỗ, nhất là những cám dỗ về vật chất tiền bạc, danh vọng... để tạo ra cuộc sống thanh thản, tiến lên hoàn thành nhiệm vụ. Nếu không vượt qua được những khó khăn đó thì con người rất dễ bị sa vào tham nhũng, tiêu cực và sẽ bị xử lý theo những quy định về kỷ luật Đảng, pháp luật của Nhà nước.

Dám hành động vì lợi ích chung: ở đây là lợi ích chính đáng ở tầm quốc gia, dân tộc, lợi ích của Đảng, của Nhân dân, lợi ích của tập thể. Lợi ích của cá nhân, của gia đình, của dòng họ... dù là chính đáng, phải nằm trong lợi ích chung đó và đều phải đặt lợi ích của Đảng, của dân tộc, của Nhân dân, của cách mạng lên trên hết và trước hết. Đó là yêu cầu, đòi hỏi

rất cao của sự “dám” và cũng là thực hiện, học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Dám hành động vì lợi ích chung đối lập với sự ích kỷ, hẹp hòi, sa vào chủ nghĩa cá nhân, công thân; sa vào tham nhũng, tiêu cực, kể cả “tham nhũng chính sách”, vun vén cho bản thân, xâm hại lợi ích của cách mạng.

Vì vậy, cần thiết phải có cơ chế, chính sách để khuyến khích và bảo vệ những người có tinh thần “7 dám”. Phải coi đây là một giải pháp rất quan trọng trong xây dựng, chỉnh đốn Đảng và toàn hệ thống chính trị trong tình hình hiện nay khi đang có những hiện tượng “chững lại” của không ít những cán bộ, công chức, viên chức. Từ quan điểm của Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng và Kết luận số 14-KL/TW ngày 22/9/2021 của Bộ Chính trị về chủ trương khuyến khích và bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 73/2023/NĐ-CP ngày 29/9/2023, gồm 05 chương với 24 điều, quy định cụ thể về khuyến khích, bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám hành động vì lợi ích chung.

Có thể khẳng định, trên cơ sở quán triệt Nghị quyết Đại hội XIII và Kết luận số 14-KL/TW ngày 22/9/2021 của Bộ Chính trị, nếu thực hiện thật tốt Nghị định số 73/2023/NĐ-CP thì sẽ có nhiều tập thể, cá nhân năng động, dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo, dám đương đầu với khó khăn, thử thách, dám hành động vì lợi ích chung. Như vậy, sẽ làm cho đất nước phát triển nhanh, bền vững hơn, công cuộc đổi mới tiếp tục có nhiều kết quả tốt đẹp. Mặt khác, Kết luận số 14-KL/TW ngày 22/9/2021 và Nghị định số 73/2023/NĐ-CP còn là cơ sở, là căn cứ cụ thể để khuyến khích, bảo vệ những tập thể và cá nhân đó, đáp ứng yêu cầu cấp thiết của công cuộc đổi mới, yêu cầu của công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng nói riêng và toàn hệ thống chính trị nói chung.

Cần nhận thức một cách thấu đáo rằng, những cán bộ năng động với tinh thần “7 dám” là những người có tư duy đổi mới trong quá trình thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao, xuất phát từ yêu cầu, đòi hỏi cấp thiết của thực tiễn nhằm tháo gỡ, giải quyết những điểm nghẽn, nút thắt trong cơ chế, chính sách, đem lại giá trị, hiệu quả thiết thực, tạo chuyển biến, đóng

góp tích cực vào sự phát triển chung của đất nước, của địa phương, cơ quan, đơn vị. Đồng thời, phải phòng và chống những hành động lợi dụng chủ trương, chính sách, biện pháp khuyến khích, bảo vệ cán bộ để bao che hành vi tham nhũng, tiêu cực, trục lợi, vi phạm kỷ luật của Đảng và pháp luật của Nhà nước, làm ảnh hưởng đến việc thực hiện nhiệm vụ chính trị, tác động tiêu cực đến đời sống của Nhân dân, hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp. Phải chống sự cản trở, gây khó khăn, xúc phạm danh dự, nhân phẩm của những cán bộ năng động, sáng tạo, cơ quan, tổ chức và cá nhân có liên quan trong quá trình đề xuất, thực hiện, hoàn thành đề xuất vì lợi ích chung.

Khuyến khích cán bộ bằng cách biểu dương, khen thưởng một cách kịp thời và xứng đáng khi họ có thành tích; được chú ý khi bổ nhiệm, sắp xếp, điều động, luân chuyển, sử dụng vì họ có tư duy đổi mới và có tinh thần cách mạng tiến công, có đầu óc sáng tạo, năng động. Đồng thời, cần tạo điều kiện thuận lợi về trang thiết bị, kinh phí... để những người có tinh thần “7 dám” thực thi nhiệm vụ của mình. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu và phê phán trong tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc* (năm 1947) những người “nhát gan dễ bảo”, “đập đi, hò đúng”, không dám phụ trách. Như thế là một việc thất bại cho Đảng⁽⁴⁾, đó là lãng phí của cải, tiền bạc của Nhân dân.

Do đó, những người năng động với tinh thần “7 dám” phải được bảo vệ, bởi vì trong quá trình làm việc, có lúc không tránh khỏi những rủi ro, thậm chí sai phạm, gây ra một số thiệt hại, kết quả không được như ý, không hoàn thành hoặc chỉ hoàn thành một phần mục tiêu đề ra nhưng họ có động cơ trong sáng, vì lợi ích chung. Nghị định số 73/2023/NĐ-CP nêu rõ: “Được xem xét loại trừ, miễn hoặc giảm nhẹ trách nhiệm theo quy định của pháp luật có liên quan”. Bảo vệ những người có tinh thần “7 dám” theo tinh thần của Nghị định số 73/2023/NĐ-CP còn là phải thường xuyên chỉ đạo, hướng dẫn, theo dõi, kiểm tra, kịp thời giải quyết, tháo gỡ khó khăn, vướng mắc về cơ chế, nguồn lực; xem xét điều chỉnh phù hợp với tình hình thực tế; phát hiện, chấn chỉnh sai phạm (nếu có); yêu cầu khắc phục hậu quả phát sinh (nếu có); đánh giá khách quan, toàn diện, công khai,

minh bạch về kết quả đạt được; định kỳ sơ kết, tổng kết; lan tỏa những kết quả tốt đẹp một cách rộng rãi trên báo chí và các phương tiện truyền thông khác, tạo sự đồng thuận xã hội và nhân lên mô hình, cách làm hiệu quả. Phải kịp thời khuyến khích, bảo vệ đối với cán bộ có đề xuất đổi mới sáng tạo và cán bộ, cá nhân, tổ chức thực hiện đề xuất đổi mới sáng tạo theo thẩm quyền. Điều này đặc biệt quan trọng đối với đội ngũ cán bộ chủ chốt của hệ thống chính trị các cấp, nhất là cán bộ cấp chiến lược, đặc biệt là người đứng đầu.

Hiện nay, chúng ta đang chuẩn bị công tác cho đại hội Đảng bộ các cấp, tiến tới Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng (dự kiến diễn ra vào Quý I/2026), Đảng ta sẽ đánh giá và tổng kết 40 năm tiến hành công cuộc đổi mới (1986 - 2026) và đề ra những nhiệm vụ cho giai đoạn 2026 - 2030, tầm nhìn đến năm 2045; thảo luận và quyết định những vấn đề quan trọng khác, trong đó có vấn đề nhân sự lãnh đạo cấp cao (Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư, Ủy ban Kiểm tra Trung ương), một vấn đề “then chốt của then chốt”, vì nhân sự nào thì cương lĩnh đó, nhân sự nào thì quan điểm đó, nhân sự nào thì quan điểm, đường lối đó, nhân sự nào thì phong trào đó. Trong vấn đề nhân sự, chắc chắn những tiêu chí về tinh thần “7 dám” của cán bộ sẽ được đặt vào trong quy trình xem xét, quyết định. Sự thành công của cách mạng Việt Nam chắc chắn phụ thuộc vào đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức với chất lượng tốt, vì đội ngũ này là “cái gốc của mọi công việc” như quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn./.

Ghi chú:

(1), (2) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.187, tr.75.

(3) Xem <https://vpcp.chinhphu.vn/tu-hao-va-tin-tuong-duoi-la-co-ve-vang-cua-dang-quyet-tam-xay-dung-mot-nuoc-viet-nam-ngay-cang-giau-manh-van-minh-van-hien-va-anh-hung-115240321111832321.htm>.

(4) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.320.